

TEATRE DES BORN. CRÒNICA D'UNA MORT ANUNCIADA.

Tant des del Cercle Artístic com des de la SHA Martí i Bella, de forma conjunta o indistinta, s'han anat succeint les manifestacions i advertències del que podia ocórrer amb la rehabilitació del Teatre des Born, des de fa anys. Unes advertències que es feien des del coneixement de totes les deficiències sorgides arran de l'anterior rehabilitació i des del coneixement que proporcionava la gestió durant dècades del Teatre.

És important recordar que, si bé el 1991 el Cercle obté l'ús privatiu del Teatre des Born per a un període de 17 anys en contraprestació a la seva renúncia com a llogater del mateix des de la seva construcció, l'entitat mai no va firmar la recepció del recinte, a causa de les incomptables deficiències en la seva rehabilitació, com s'ha dit, i que a la fi suposarien, davant la passivitat continuada de l'Ajuntament de Ciutadella, el seu tancament prematur al 2006.

En relació a la actual "rehabilitació", des del mateix moment de l'elecció del projecte guanyador, es van posar sobre la taula una sèrie de defectes molts greus que podien impossibilitar la viabilitat d'explotació futura del Teatre. Entre d'elles, la retallada molt important de l'aforament del recinte; greus dificultats d'evacuació del Teatre amb la desaparició d'una de les dues escales i de dues de les tres portes de sortida; insuficient espai del fossat (foso) de músics; improcedent construcció de llotges a la platea; a més de diverses qüestions sobre la vessant històrico-artística del Teatre i altres qüestions tècniques, de seguretat, etc...

Algunes d'aquestes qüestions ja havien estat plantejades abans, arran de l'avantprojecte de rehabilitació, i es veien agreujades de forma

preocupant amb l'execució del projecte guanyador (sembla ser que el més barat de tots els presentats, i ja se sap...). Deficiències manifestades i reiterades al si d'una espècie de "comissió de seguiment d'obres del Teatre des Born", que resultà del tot inútil i de la qual el representant de Martí Bella va dimitir el 17 de novembre de 2009 expressant els seu temor per uns resultats que llavors ja es podien presagiar, que alguna altra veu també va denunciar, i que ningú més va saber, o va voler veure, malgrat que ara sembla ser que sí, quan ja és tard.

La realització del projecte de rehabilitació, dirigida per un arquitecte amb molt poca experiència en aquestes projectes i incapaç de voler escoltar les indicacions que pel bé del teatre se li van fer arribar per part nostra continuament, fos de forma directa, fos a través de la Comissió de Seguiment, o a través de la Comissió de Patrimoni, ha resultat del tot frustrant, fins i tot indignant, tenint en compte els resultats que observam amb el mínim coneixement que ens ha proporcionat una sola visita per constatar l'acabament de les obres. Atès que el propi Ajuntament ja ha plantejat un munt de deficiències tècniques per la seva banda, nosaltres aquí tan sols comentarem algunes qüestions que afecten els aspectes que, al nostre parer, han estat motiu continu de preocupació.

En relació a l'aforament del teatre, la nostra entitat havia plantejat la necessitat de arribar a les 600 places, a través de la eliminació dels separadors de les llotges, supressió de portes, donant-les profunditat, no construint llotges a platea, etc., etc. El resultat, per començar, ha estat que l'amfiteatre queda pràcticament inutilitzable, amb la conseqüent pèrdua de més de 100 places que perden, total o parcialment, la seva visió de l'escenari. A això sumam, a més de les butaques de platea perdudes a causa del capritx de les llotges, les que s'hauran de retirar en utilitzar el fossat de músics, de tal manera que ens podem trobar amb una disminució de places, en relació a l'anterior teatre, que passaria de les 520 d'abans a tal vegada menys de 300 actualment. A la vista d'aquests nombres, no creim que faci falta comentar la impossible rendibilitat des Born.

Amb cert sarcasme, per no dir desesperació, podem dir que aquesta brutal disminució "facilitarà" l'evacuació del Teatre, que si abans ja era lenta, amb dues escales provinents de les localitats superiors i tres portes a la façana principal, ara es realitzarà per una sola escala i una sola porta a la façana. Tot un despropòsit tenint en compte que una de les primeres remodelacions històriques del Teatre es va fer per millorar aquest importantíssim aspecte que ara tornam a complicar. Açò sí, a canvi han quedat dues sales inútils precioses, on es podrà instal·lar un petit museu de l'horror que afligeix aquest pobre teatre des de fa dècades.

La “font de inspiració” (o il·luminació) que va promoure aquesta rehabilitació, es va dir des del principi que era la de recuperar la fisonomia originària del teatre, cosa que ja vam dir de tot d’una que era un absolut engany. Si es recuperàvem les incòmodes i innecessàries llotges de la platea, a justa raó s’hauria d’haver eliminat el segon pis de llotges, ja que aquest segon pis es va construir en eliminar els de platea.

També crida la atenció la baixíssima qualitat dels acabats, inclosa la inexistència d’aquests, com es pot comprovar al faldó de les llotges de platea, o a l’entramat decoratiu de les llotges que ha desaparegut. Un relleus i figures que suposadament responen als originals però que no es poden qualificar d’altra manera que un autèntic nyap, repintat de qualsevol manera amb purpurina barata.

I, ja que parlam de materials, es podria dubtar que hi hagi al mercat materials de més baixa qualitat, com es pot comprovar, per exemple, al “hall” del teatre, amb una fisonomia ben aconseguida de “sala de festes o boite anys 60”. Si alguna cosa ha de tenir de règia o de inspiració clàssica aquesta peça, antesala del teatre, de ben segur que no la té, cosa que també té la seva part positiva, abundant amb el sarcasme, ja que d’alguna forma ens introdueix a poc a poc cap a una sensació d’angoixa, que explota en entrar a la sala del que va ser Teatre des Born i comprovar els molt deficientes acabats de la presumpta recuperació del que hauria de ser centre neuràlgic de la cultura de la ciutat, on la negror de tots els presagis culmina amb un sostre, precisament d’aquest color, amb l’impacte d’una “lámpara” en què no ens entretindrem.

Al marge d’això, sortides d’emergència amb escalons, falta de llums a les llotges, que resultaran incòmodes per raó de l’obertura cap a dins de la porta del seu accés i l’acabat interior del faldó, que ha quedat recte, en tost de corbat com estava anteriorment, el qual permetia un millor encaix de les cames dels espectadors, i tot un seguit de qüestions tècniques i estètiques que no és moment de comentar, per arribar a las profunditats (inacabades per altra banda), on ens referirem a un fossat per músics de complicadíssim desmuntatge, ens atreviríem a dir que impossible, i que no ha crescut en capacitat, com es va implorar de totes les maneres, per la santa voluntat de l’arquitecte, que haurà deixat la seva empremta per molts d’anys a la memòria dels que estimàvem aquest teatre. Al marge de tot açò, encara un aspecte s’enduu la palma en tot aquest despropòsit: una corbata d’escenari, que vam pensar els que érem a la visita que devia ser provisional, perquè no es creïble que es pugui projectar un important element del teatre amb tan mala intenció, per dir-ho suaument.

Davant aquestes consideracions ens demanam:

- Podem pensar que serà possible equipar el teatre en les condicions en que està?

- Podem pensar que es podran tornar a dur, o realitzar, sense enormes pèrdues, espectacles de certa categoria amb l'actual cabuda de públic?
- I ara, quina solució té tot aquest desgavell? El camí judicial i la realització d'una auditoria? Anar a Madrid a plorar? Esperar que torni a durar 15 anys la remodelació? No ho sabem, el que sí que sabem és que a l'anterior rehabilitació, res, absolutament res va fer l'Ajuntament de Ciutadella per posar en marxa cap reclamació. Pot servir aquest fet d'experiència? Així hauria de ser, però és mal de creure.
- I encara una altra pregunta, fonamental, és saber què ha passat amb totes les restes, decoracions i estructures antigues que es van desmuntar del teatre i que sembla ser que han desaparegut, (al marge del bambalín). On són? Qui las té? Totes elles formaven part de la sala del Teatre des Born, que, ironies de la vida, conformaven la part PROTEGIDA de l'edifici, segons el Pla Especial de Protecció del Conjunt Històric Artístic de Ciutadella.

I, per fi, les responsabilitats. Aquest és un tema que no s'hauria de manipular políticament per ningú, ja que responsabilitats en tenen tots els equips de govern i certs funcionaris, no només municipals, que han estat al front de l'Ajuntament o han tingut responsabilitats des del primer dia que es va plantejar la rehabilitació fins al dia d'avui, ja que tots, absolutament tots, estaven advertits que açò era, parafrasejant Gabriel G. Márquez, la impotència davant la mort que ningú no va creure i que els pocs que la van veure no varen poder evitar: la crònica d'una mort anunciada. Qui es pot creure que no hi havia informació del que estava succeint amb les obres? L'Ajuntament, com a propietari, no tenia informació? Nosaltres, sense tenir res a veure amb l'obra, vam tenir permès l'accés almanco 4 vegades a les obres, i a nosaltres, sense tenir res a veure amb l'obra, ens arribava informació de molts aspectes d'aquesta i dels desgavells que s'hi estaven produint, i nosaltres, així ho vam dir. Com pot ser que els responsables de l'Ajuntament, no? Paraules sordes van ser, sens dubte.

Certament estam davant un problema de molt greus conseqüències per a la cultura a Ciutadella, i no hauria de ser una quimera pensar que som capaços per una vegada de seure, estudiar la situació, identificar les alternatives existents i marcar un full de ruta que permeti obrir un camí en aquest malson cap a la millor solució possible. I que no és, ho deim aquí de forma inequívoca, inaugurar el Born de qualsevol manera. Ho sabem, per experiència.